

ROZDROBENÉ ČESKÉ ŠKOLSTVÍ

SVAZKOVÉ ŠKOLY A SPOJENÁ ŘEDITELSTVÍ: NOVÉ CESTY K EFEKTIVNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ A SPRÁVĚ

PRAHA 21.10.2024

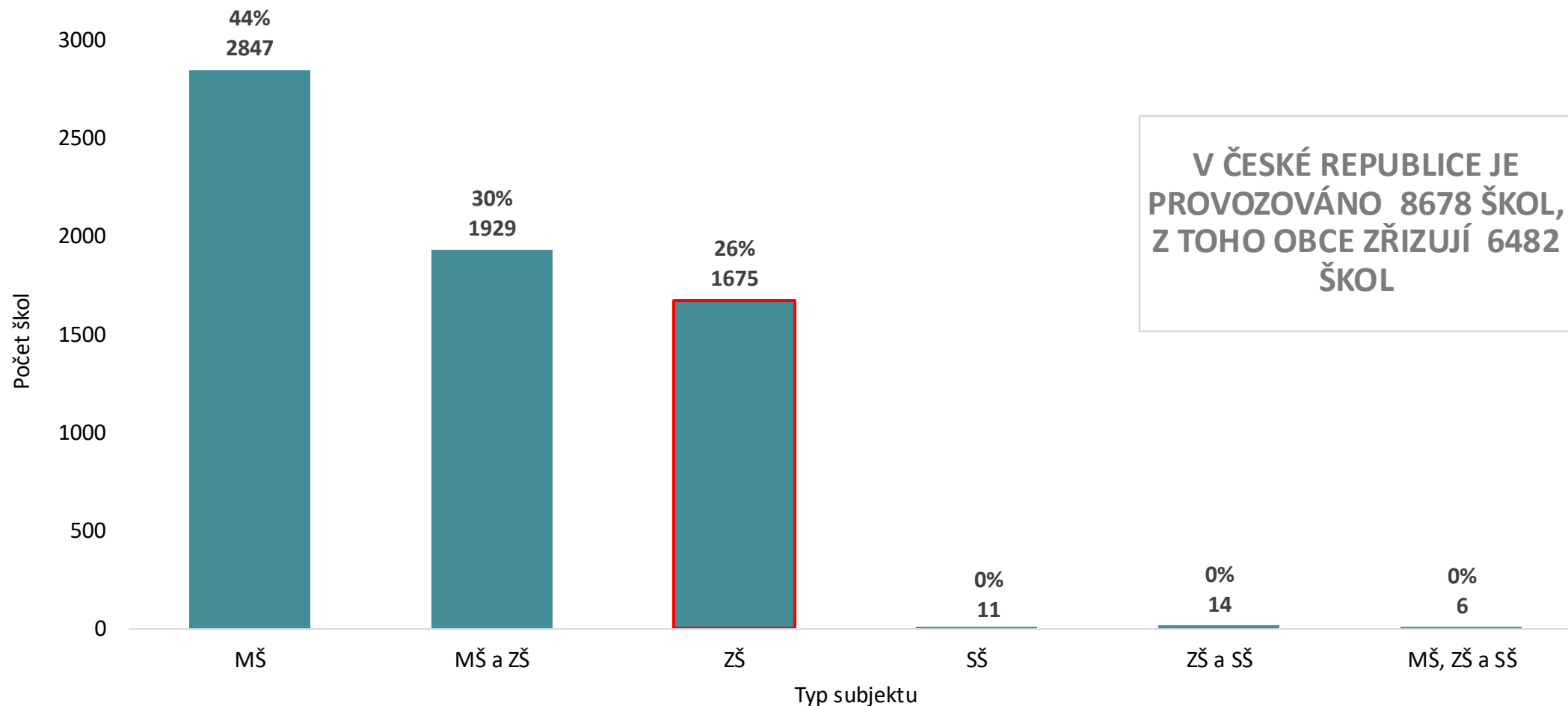

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVA V ČESKÉ REPUBLICCE

Počet a podíl škol zřizovaných obcemi dle typu subjektu

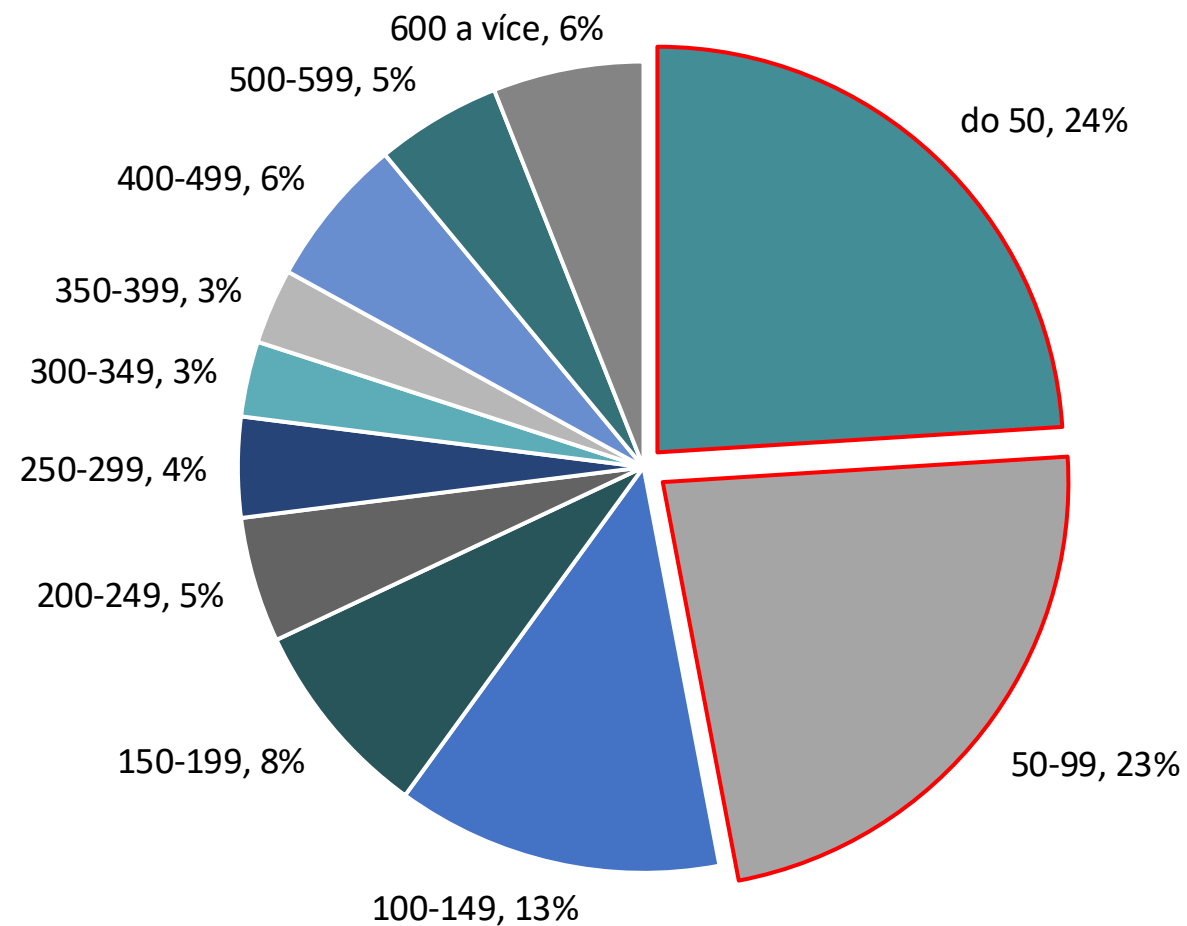

V ČESKÉ REPUBLICE JE PROVOZOVÁNO 8678 ŠKOL, Z TOHO OBCE ZŘIZUJÍ 6482 ŠKOL

*údaje ze školního roku 2023/24, školy vykazující děti/žáky

*údaj zahrnuje školy provozující činnost mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy

Podíl škol podle velikosti (počet dětí/žáků)

*údaje ze školního roku 2023/24, školy vykazující děti/žáky

*údaj zahrnuje školy provozující činnost mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy

POČTY UČITELŮ VE ŠKOLÁCH

Přehled velikost škol dle počtu dětí/žáků a typu subjektu – průměrné počty učitelů

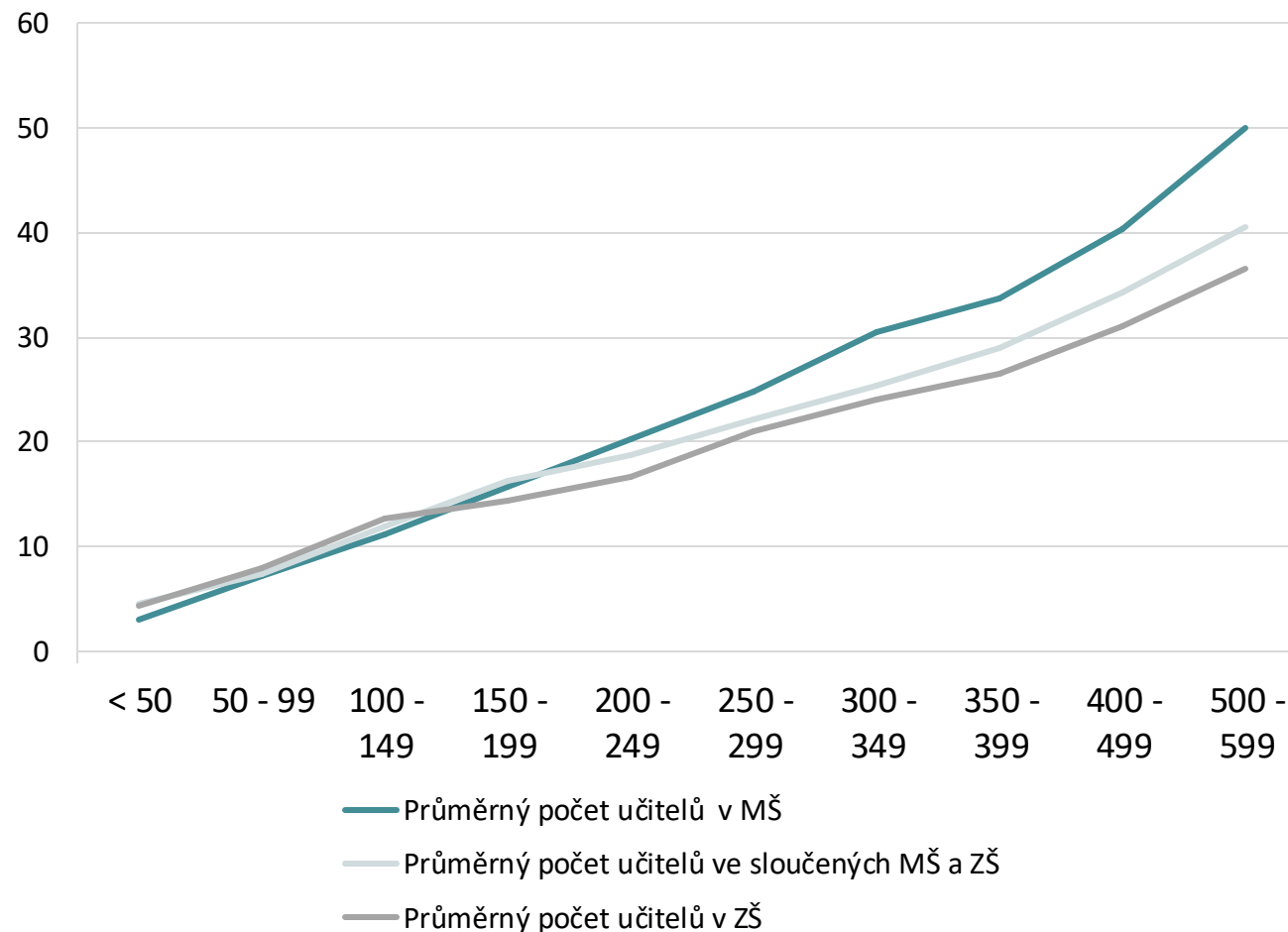
Počet dětí/žáků	Průměrný počet učitelů v MŠ	Průměrný počet učitelů ve sloučených MŠ a ZŠ	Průměrný počet učitelů v ZŠ
< 50	3,1	4,5	4,4
50 - 99	7,1	7,3	7,9
100 - 149	11,1	11,9	12,7
150 - 199	15,8	16,3	14,4
200 - 249	20,3	18,8	16,7
250 - 299	24,9	22,1	21,1
300 - 349	30,4	25,4	24,0
350 - 399	33,8	28,9	26,5
400 - 499	40,4	34,3	31,0
500 - 599	50,0	40,6	36,5

*údaje ze školního roku 2023/24, školy vykazující děti/žáky

*údaj zahrnuje školy provozující činnost mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy

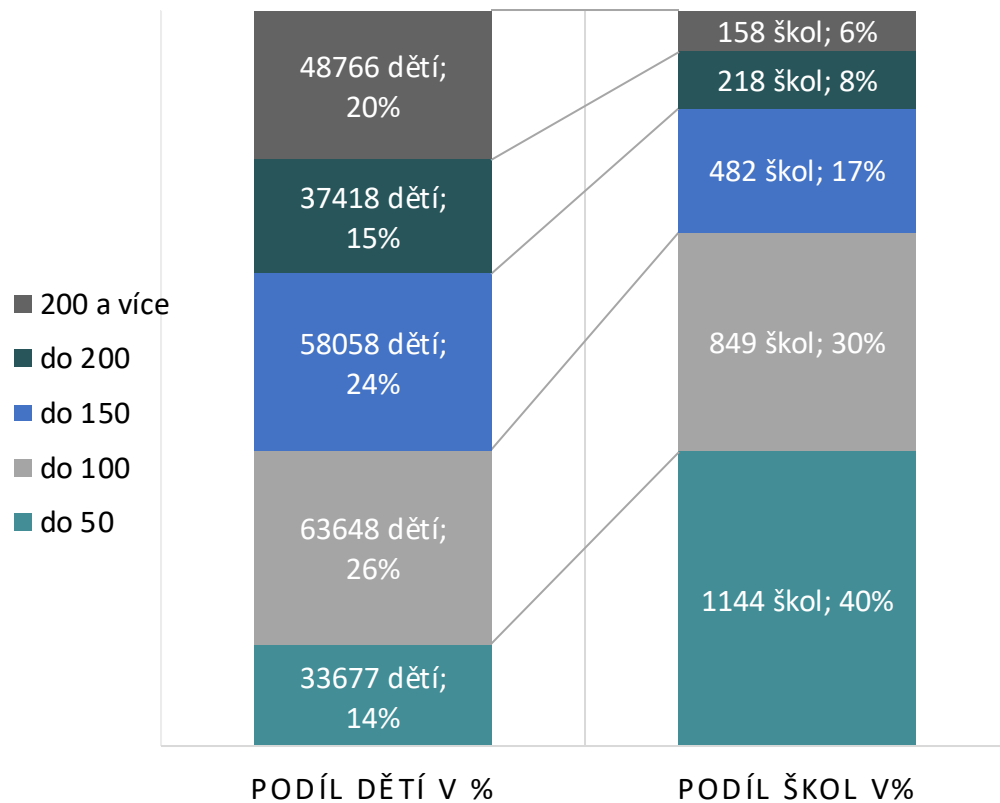
*učitelé v přepočtu na plně zaměstnané

Průměrné počty učitelů podle velikosti školy

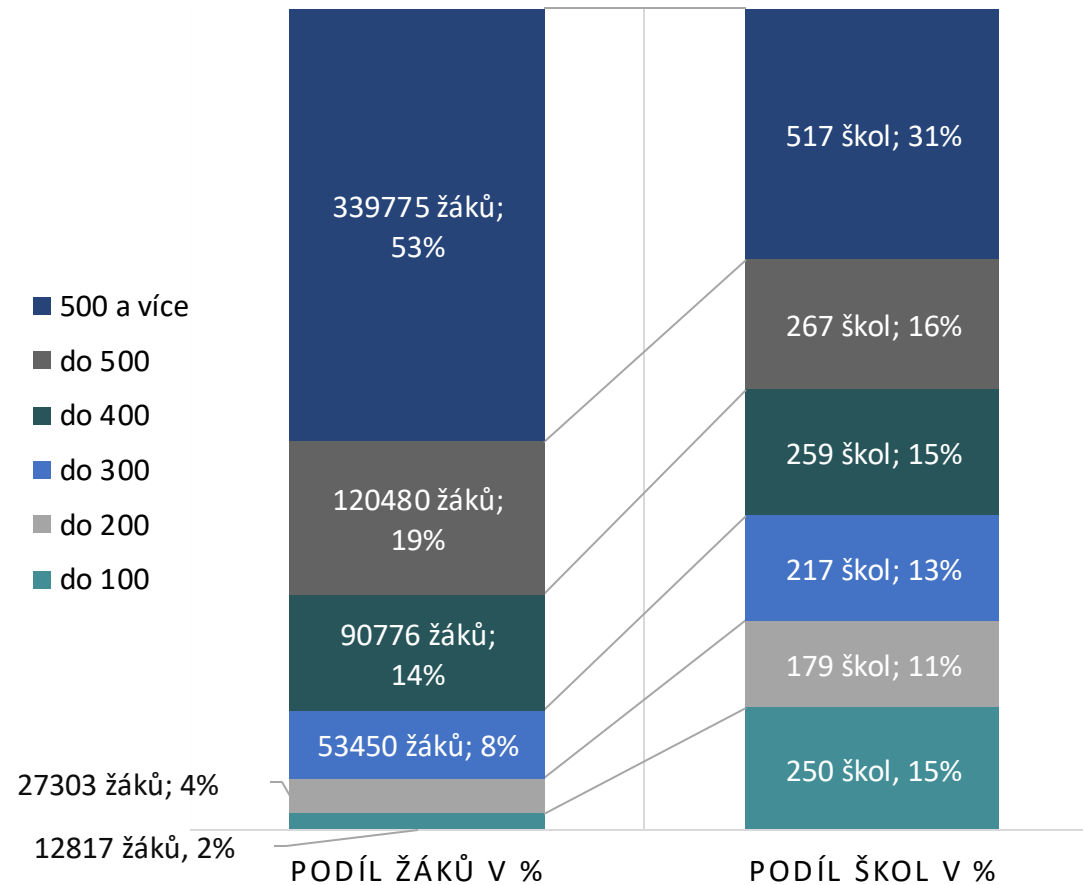

ZASTOUPENÍ DĚTÍ/ŽÁKŮ V MALÝCH A VELKÝCH ŠKOLÁCH

Samostatné MŠ – podíly škol a žáků podle počtu dětí ve škole (2847 škol)

Samostatné ZŠ – podíly škol a žáků podle počtu žáků ve škole (1675 škol, 644 601 žáků)

*údaje ze školního roku 2023/24, školy vykazující děti/žáky

*ZŠ a MŠ zřizované obcí

*údaje za běžné třídy i třídy zřizované podle § 16 odst. 9

VYSOKÁ MÍRA AUTONOMIE ŠKOL A JEJÍ DOPADY

➤ vysoká míra decentralizace řízení, vysoká míra autonomie škol

Index autonomie škol podle PISA 2015 Results: Policies and Practices for Successful Schools: ČR se umístila celkově na 2. místě, čeští ředitelé nesou v rámci zemí OECD nejvyšší zodpovědnost za nakládání se školními zdroji, školy mají nejvyšší autonomii v oblasti přijímání žáků, třetí nejvyšší autonomii v oblasti kurikula a sedmou nejvyšší míru odpovědnosti v oblasti hodnocení žáků.

Ve všech sledovaných oblastech autonomie školy se kumuluje nadstandardně vysoká míra odpovědnosti na úrovni školy.

➤ právní subjektivita škol a nadměrné administrativní zatížení ředitelů

*V podílu administrativní zátěže zaujímají čeští ředitelé zaujali prvenství mezi ostatními evropskými zeměmi. Administrativní práce je nejčastějším zdrojem stresu, tedy významným rizikem syndromu vyhoření ředitelů škol **Mezinárodní šetření TALIS 2018 – národní zpráva (Teaching and Learning International Survey)***

➤ vysoký podíl malých škol

Vysoká míra autonomie českých škol a právní subjektivita klade vysoké nároky na kompetenci ředitelů. Rozdrobenost systému do velkého počtu malých škol komplikuje výběr a přípravu vhodných kandidátů na posty ředitelů a zajištění kvality škol.

NEVÝHODY ROZDROBENÉHO ŠKOLSTVÍ

Nevýhody pro školy

- Administrativa a nepedagogická zátěž je neefektivně rozložena na velké množství ředitelů často malých škol.
- Málo prostoru pro pedagogické vedení a zvyšování kvality škol.
- Vysoké náklady na nepedagogické pracovní pozice a služby, např. v oblasti administrativy, nábory zaměstnanců a personalistiky, správy IT, účetnictví, právních služeb, administrace projektů, vytváření vnitřních předpisů.
- Menší prostor pro zvyšování efektivity správy a údržby budov a jejich využití, omezení úspor z rozsahu při nákupu zboží. Menší prostor pro společné využívání školských zařízení (např. školní jídelny).
- V malých školách není možnost vytvářet dynamické pedagogické kolektivy s větší možností profesního rozvoje pedagogických pracovníků prostřednictvím vzájemného sdílení dobré praxe a metodické podpory nebo navázaných externích partnerství. Nízká zastupitelnost v případě nutných absencí nebo dalšího vzdělávání.
- Omezená možnost sdílení odborné podpory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Nevytváří se střední management ve školství, omezená možnost specializace pedagogických i nepedagogických pracovníků.
- Omezení plynulého přechodu dětí mezi mateřskou a základních školou.

NEVÝHODY ROZDROBENÉHO ŠKOLSTVÍ

Nevýhody pro zřizovatele

- Vysoký počet spravovaných subjektů pro zřizovatele, náročnější správa škol.
- Existující diference v kvalitě škol na území jedné obce, omezení v zajištění kvality.
- Je potřeba vysoký počet ředitelů škol, málo kandidátů na pozice ředitelů škol. Vysoká potřeba vypisování konkurzů na ředitele školy.
- Složitý systém zápisového řízení, stanovení spádovosti, omezený přehled o potřebných kapacitách škol v lokalitě.

CO S TÍM?

ZAHRANIČNÍ PŘÍSTUPY

tendence ke spojování škol do větších celků při zajištění jak hospodárnosti, tak dostatečné prostorové dostupnosti
=> administrativní reformy a změny ve financování škol

Finsko

- V 2006 ukončilo dodatečné financování malých škol, což následně vedlo k tomu, že obce z důvodu finančních problémů zavíraly malé školy.
- Od 1990 do 2010 bylo ve Finsku zavřeno 2117 škol, zejména šla o školy s méně než 50 žáky nacházející se ve venkovských oblastech
- 2011-2018 bylo uzavřeno dalších celkem 477 základních škol s 1.-6. ročníkem, což zahrnovalo i školy s více než 50 žáky.
- Zavírání škol je důsledkem pokračujícího procesu centralizace a snahy obcí o snižování nákladů.

Německo

- Německo – různé strategie pro optimalizaci školské sítě v jednotlivých spolkových zemích.
- Požadavek na alespoň 2 paralelní třídy v ročníku na úrovni ISCED 2 (např. Durynsko, Sasko, Severní Porýní - Vestfálsko)
- Pilotování svazkových škol, v oblastech s výrazným poklesem počtu dětí došlo k uzavírání a slučování škol.

Francie

- Administrativní a územní reforma (2015) a změny ve financování škol přispěly k restrukturalizaci školské sítě a slučování malých škol.
- Slučování mateřských a základních škol do tzv. primárních škol jako nástroj ke zvýšení efektivity školské sítě na venkově.

Estonsko

- Administrativní reforma v roce 2017 s cílem snížit počet malých obcí a zefektivnit správu s výrazným dopadem na školskou síť.
- Reforma slučování obcí vytvořila podmínky pro slučování škol a centralizaci vzdělávací infrastruktury.
- Změna ve financování škol: malé školy s klesajícím počtem žáků problémy s udržení provozu, větší samosprávné celky více možností efektivně alokovat finanční prostředky, což vedlo k uzavírání nebo slučování menších škol.

Polsko

- Od školního roku 1998/1999 do školního roku 2001/2002 klesl počet venkovských základních škol o pětinu.
- Šlo o efekt reformy, při níž se osmitřídňí základní školy přeměnily na šestitřídňí. Zkrácení počtu ročníků a demografické změny vedly k poklesu počtu žáků o 40 % během pouhých čtyř let.
- Stejná reforma přenesla povinnost financovat základní školství ze státní správy na obce (podporované státní dotací).

PROFESIONALIZACE
NEPEDAGOGICKÉ PRÁCE

ŠIRŠÍ PEDAGOGICKÉ
VEDENÍ

→ VÍCE ČASU NA PEDAGOGICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ/LEADERSHIP

INTEGRACE ŠKOL NA ÚROVNI JEDNOHO ZŘIZOVATELE

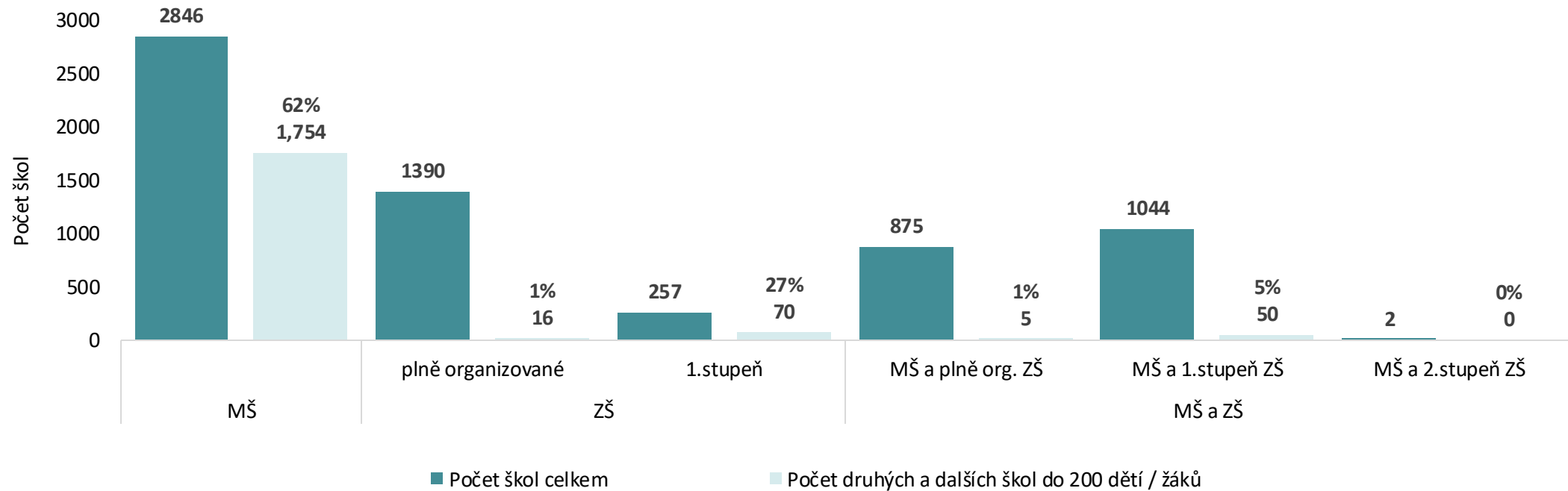
Nové pravidlo

- Redukce počtu malých škol, které fungují vedle sebe v rámci jedné obce.
- Každá obcí zřizovaná právnická osoba vykonávající činnost mateřské školy, základní školy, střední školy nebo kombinaci těchto činností musí mít nejméně 200 dětí/žáků (alespoň jednou v posledních třech letech).
- Neočekává se rušení pracovišť škol, ale administrativní sloučení ředitelství menších škol, rozhodnutí o způsobu realizace bude v kompetenci obcí.
- Přejícné období – do 3 let po nabytí účinnosti.
- Povinnost se nevztahuje na případy, kdy je obcí zřizována pouze jedna právnická osoba vykonávající činnost školy.
- Povinnost se dále nevztahuje na školy zřízené podle § 16 odst. 9 a na školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny.

DOPADY NÁVRHU

Z celkového počtu 6 414 škol zřizovaných obcí je 1 895 škol s počtem dětí/ žáků do 200, které jsou zároveň druhou a další školou zřizovanou obcí. Jde o 30 % všech škol.

Dotčené školy - srovnání počtu obecních škol celkem a počtu druhých a dalších škol do 200 dětí/žáků pod jedním zřizovatelem (obcí) dle typu subjektu

*kalkulace na základě údajů ze školního roku 2023/24

MODERNIZACE INSTITUTU ŠKOLSKÉ PRÁVNICKÉ OSOBY

- možnost tvořit tzv. organizační jednotky
 - vlastní název s doplňkem pod jakou ŠPO organizační jednotka spadá
 - vedoucí organizační jednotky může používat titul ředitel
- možnost stanovit samostatné spádové obvody pro organizační jednotky
- prostředky z Rozpočtového určení daní získá obec, ve které má ŠPO sídlo

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST

Mgr. Jaromír BERAN

stálý zástupce vrchního ředitele sekce vzdělávání a mládeže

Karmelitská 7
118 12 Praha 1

jaromir.beran@msmt.gov.cz

+420 234 811 342

www.msmt.gov.cz